

14. Загвязинский В. И. Педагогическое творчество учителя / Владимир Иллъич Загвязинский. – М.: Педагогика, 1987. – 160 с. – (Б-ка учителя и воспитателя).

15. Педагогічна майстерність: Підручник / І. А. Зязюн, Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос та ін.; За ред. І. А. Зязюна. – 3-є вид., допов. і переробл. – К.: СПД Богданова А. М., 2008. – 376 с.

Піндосова Т.С.

викладач,

Херсонська державна морська академія

СКЛАДОВІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧА ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

XXI століття означене трансформаційними перетвореннями в усіх сферах життєдіяльності. Серед них виділяють проблеми, пов'язані з глобалізацією економіки, управлінням соціальними системами, змінами у виробництві, засобах, методах життєзабезпечення людей. Здатність особистості адаптуватися до змінного оточуючого середовища, зберігши при цьому морально-етичні цінності, потребує не стільки інтуїції, як відповідних знань, компетенцій, щоб на їх основі гнучко реагувати на зміну ситуації та бути готовим до сталого розвитку і формування себе як конкурентоспроможної особистості.

Поняття конкурентоспроможної особистості в системі освіти впливає на оновлення та модернізацію підготовки майбутнього фахівця. Це потребує суттєвої зміни структури спеціаліста, ставить перед ним високі вимоги до його кваліфікації, компетентності, професіоналізму, вимагає високого рівня освіти й потреби навчатися впродовж усього життя.

Немає сумніву, що проблема ефективності, результативності педагогічного процесу може бути розв'язана лише за умови забезпечення високої компетентності та професійної майстерності кожного викладача, що є актуальним предметом дослідження у сучасній педагогічній науці.

Основу компетентності фахівця, на думку сучасних науковців О.О.Бодальова, В.І.Жукова, Л.Г.Лаптева, В.О.Сластьоніна складають: компетентність діяльності, спілкування і саморозвитку. Професійна компетентність – це професійна підготовка і здатність суб'єкта праці до виконання завдань і обов'язків діяльності, міра й основний критерій його відповідності вимогам професійної діяльності [5].

Аналіз сучасної педагогічної літератури та наукових досліджень свідчить, що автори активно звертаються до поняття «професійна компетентність»: Н.В.Євдокимова, І.О.Зимня, І.А.Зящун, Т.І.Свириденко, В.О.Сластьонін. Більшість учених, як вітчизняних, так і зарубіжних, сходяться на думці, що професійна компетентність педагога визначається професійними знаннями і вміннями, ціннісними орієнтаціями в соціумі, мотивами його діяльності, культурою, що виявляється у мові, стилем спілкування, загальною культурою, здібністю до розвитку свого творчого потенціалу, а також володінням методикою викладання предмету, здатністю розуміти і взаємодіяти із студентами, пошаною до них, професійно значущими особистими якостями. Відсутність хоча б одного з цих компонентів руйнує всю систему і зменшує ефективність діяльності викладача іноземної мови.

Таким чином, професійну компетентність педагога вищої школи, зокрема викладача іноземної мови, можна визначити як сукупність діяльнісно-рольових та особистісних характеристик, що забезпечує ефективне виконання ним обов'язків педагогічної діяльності у вищому навчальному закладі; є мірою й основним критерієм його відповідності професійній діяльності.

Досліджуючи професійну компетентність вчителя вищої школи, науковець Л.М.Мітіна, підкреслює її складну інтегративну природу й зазначає, що це поняття включає знання, вміння, навички, а також способи і прийоми їх реалізації в діяльності, спілкуванні, розвитку особистості. В.Краєвський, І.Лернер, А.Хуторський запропонували розглядати професійну компетентність вчителя вищої школи як єдність трьох складових: 1) когнітивна складова (наявність системи педагогічних і спеціальних предметних знань); 2) операційно-технологічна складова (володіння методами, технологіями, способами педагогічної взаємодії, методами навчання даного предмета); 3) особистісна складова (етичні й соціальні позиції та установки, риси особистості спеціаліста) [2, с. 3-10].

А.Маркова виокремлює у структурі професійної компетентності такі компоненти: 1) спеціальний (володіння власне професійною діяльністю на досить високому рівні, здатність проектувати свій подальший професійний розвиток); 2) соціальний (володіння спільною (груповою, кооперативною) професійною діяльністю, співробітництвом, а також прийнятими в даній професії прийомами професійного спілкування; соціальна відповідальність за результати своєї професійної праці); 3) особистісний (володіння прийомами особистісного самовираження та саморозвитку, засобами протистояння професійним деформаціям особистості); 4) індивідуальний (володіння прийомами самореалізації і розвитку індивідуальності в межах професії, готовність до професійного зростання, уміння раціонально організувати свою працю без перевантажень) [3, с. 26-29].

Метою статті є дослідження професійної компетентності викладача іноземної мови, визначення основних компонентів досліджуваного поняття.

Основними діяльнісно-рольовими компонентами професійної компетенції викладача, які представлені у стандартах вищої освіти, визначені професійні знання, вміння і навички. Науковець О.Овчарук, яка досліджуючи теоретичні засади компетентнісного підходу у вітчизняній освіті, визначає такі загальні навчально-інформаційні вміння та навички: 1) швидко аналізувати й відтворювати потрібну інформацію; 2) самостійно шукати нову інформацію з різних джерел; 3) вміння користуватися інформаційно-комунікативними технологіями; користуватися каталогами, складати бібліографію; 4) знати й застосовувати прийоми швидкого читання; 5) досконало застосовувати загально мовленнєві вміння й навички [4, с. 22].

Названі вміння й навички мають бути характерними для професійної компетентності будь-якого викладача. Проте особливості педагогічної культури саме іноземної мови визначаються специфікою професійної діяльності та власне фахового предмета. Характеризуючи специфіку предмету «іноземна мова», слід зазначити, що процес навчання йому здійснюється в руслі культурологічного, лінгвістичного, лінгвокраїнознавчого, комунікативного і ситуативно-тематичного підходів. Це висуває ряд важливих вимог до викладача іноземної мови, а саме – бути джерелом достовірних і коректних знань з предмету, носієм іншомовної культури, організатором продуктивної ситуативно-

тематичної комунікації, що призводить до розвитку і виховання особистості студентів в цілому.

Найбільш важливою для професійної компетенції викладача іноземної мови вчені вважають комунікативну компетенцію, під якою розуміють здатність спілкуватися усно і письмово з носієм мови в реальній життєвій ситуації. При цьому особлива увага приділяється смисловій стороні вислову, а не тільки правильному використанню мовних форм. У змісті комунікативної компетенції американські лінгвісти виділяють граматичну, соціолінгвістичну, стратегічну і мовну компетенцію.

Другою важливою складовою професійної компетентності викладача іноземної мови є дидактичний компонент, до якого входять обізнаність, володіння знаннями, досвідом, і який є системою придбаних знань з урахуванням їх широти, глибини, об'єму, стилю мислення, норми педагогічної етики, соціальних функцій педагога. Крім того, з одного боку, викладач повинен мати вміння навчати студентів своєму предмету, виховувати їх на його основі, а з іншого – потребу й вміння самоосвітньої діяльності.

Таким чином, в основу дидактичної компетенції викладача іноземних мов входить набутий синтез знань (психолого-педагогічних, соціальних, загальноосвітніх); умінь (професійно-педагогічних, спеціальних, самоосвітніх); навичок творчої педагогічної діяльності, що трансформується з потенційного в реальне, і функціонує у вигляді способів діяльності, необхідних викладачу для проектування власної технології навчання студентів, конструювання логіки навчального і виховного процесу, розв'язання труднощів і проблем, нестандартного мислення, що в цілому сприяє підвищенню його самоосвіти й професіоналізму.

В основі ціннісно-мотиваційного компонента педагогічної компетентності викладачів іноземної мови є загальнолюдські та педагогічні цінності. Загальнолюдські цінності – це світоглядні ідеали, моральні норми, які відображають духовний досвід усього людства. На думку відомого дослідника І. Ісаєва, педагогічні цінності – сукупність ідей, принципів, правил, норм, що регламентують педагогічну діяльність і педагогічне спілкування. Вони дозволяють викладачеві задовольнити власні матеріальні, духовні та суспільні потреби, слугують орієнтиром його соціальної та професійної активності, спрямованої на досягнення гуманістичної мети освітньої діяльності [1, с. 5-33].

Отже, всі перераховані компоненти і види компетенцій інтегруються в одне найбільш синтезоване утворення – професійну компетенцію, що є інтеграційною властивістю особистості фахівця, виявляється в соціолінгвістичній, дидактичній, комунікативній, ціннісній орієнтації викладача, його здатності до рефлексії у професійно-педагогічній діяльності. З цих позицій професійну компетенцію слід розглядати як загальний критерій педагогічної компетентності викладача іноземної мови.

Список використаних джерел:

1. Исаев И.Ф. Профессионально – педагогическая культура преподавателя высшей школы: Воспитательный аспект./ Исаев И.Ф. – Москва: Издательский центр Академия, 2004. – 208с.
2. Краевский В.В., Хуторской А.В. Предметное и общепредметное образование в образовательных стандартах // Педагогика. – 2003. – № 2. – С. 3-10.
3. Маркова А.К. Психологический анализ профессиональной компетентности учителя / А.К.Маркова // Советская педагогика. – 1990. – № 8. – С. 26-29.
4. Овчарук О.В. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: Світовий досвід та українські перспективи. Бібліотека з освітньої політики / Овчарук О.В.: Київ К.І.С., 2004. – 112 с.
5. <http://studentam.net.ua/content/view/7702/97/>.

Чичкан Н.В.

студентка,

*Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка*

НАЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ПОЧАТКОВИХ ШКОЛАХ ІНДІЇ КВАЛІФІКОВАНИМИ УЧИТЕЛЬСЬКИМИ КАДРАМИ

Широко визнано, що наявність достатньої кількості висококваліфікованих і підготовлених вчителів є ключем до розвитку освіти. У зв'язку з цим країни витрачають значні кошти на професійний розвиток вчителів.

Загальноприйнято, що вчитель відіграє життєво важливу роль у загальному розвитку дітей. Він не тільки надає академічні знання, а